

Välikysymys VK 2/2015 vp

Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym.

Välikysymys hallituksen päätösten vaikutuksista eläkkeensaajiin

Eduskunnalle

Suomessa on tällä hetkellä noin 1 434 500 eläkkeensaajaa. Tämä on yli neljännes suomalaisista. Eläkeläiset ovat keskeinen, merkittävä ja aktiivinen osa suomalaista yhteiskuntaa. Eläkkeensaajat on yksi suurimpia ihmisryhmiä, joita hallituksen tekemät päätökset koskevat. Päätökset osuvatkin eläkeläisiin ankarasti: pääministeri Sipilän hallitus heikentää selvästi ikääntyneiden ja muuten heikko-osaisten toimeentuloa ja tilannetta.

Keskimääräinen eläke on noin 1 500 euroa kuussa (tilanne 31.12.2014), mutta noin neljännes eläkeläisistä saa eläkettä alle 1 000 euroa kuussa. Tämä tarkoittaa yli 350 000 suomalaista. Alle 500 euron eläkettä saaviakin on yli 13 000. Harva pääsee korkeille eläketuloille, ja köyhyysrajan alapuolella tai tuntumassa elää merkittävä osa eläkeläisistä.

Eläkkeensaajat ovat moninainen joukko. Pitkän työuran tehneiden, työeläkkeellä olevien ikääntyneiden lisäksi joukossa on niin kotiäitinä tai maatalonemäntänä ikänsä työskennelleitä naisia, työkyvyttömyyseläkkeellä olevia nuoria kuin syntymästään saakka vammaisia ihmisiä. Moni eläkeläinen kuuluu yhteiskunnan heikko-osaisiin ja myös erot eläkeläisten keskuudessa ovat kasva-
neet. Tuloerojen kasvu ja yhteiskunnan polarisaatio näkyvät eläkeläisissäkin.

Hallituksen päätökset nakertavat eläkeläisten toimeentuloa ja tilannetta montaa eri kautta.

Ensinnäkin hallitus heikentää suoraan eläkkeensaajien toimeentuloa. 180 000 eläkeläistä saa niin pientä eläkettä suhteessa asumismenoihinsa, että he tarvitsevat lisäksi asumistukea tullakseen toimeen. Hallitus kuitenkin esittää eläkeläisten asumistuen lakkauttamista ja eläkeläisten siirtämistä yleisen asumistuen piiriin. Järjestelmien yhdistäminen kätkee taakseen sen, että tämä on suora leikkaus useiden kymmentuhansien eläkeläisten toimeentuloon. Eläkkeensaajien asumistuen sulauttaminen yleiseen asumistukeen merkitsee, että asumistuki vähenee pienituloisimmista kotitalouksista noin 70 %:lla. Liki satatuhatta eläkeläistä menettää uudistuksessa sen 60 euroa kuussa, jonka hallitus on asettanut maksimimenetykseksi. 60 euroa kuussa on merkittävä rahasumma pienituloisen kukkarossa.

Hallitus on pyrkinyt pehmentämään leikkaustaan erilaisin manööverein. Ensimmäiset puoli vuotta asumistuki myönnetään aiemmansuuruisena. Lisäksi hallitus on päättänyt, että vähennys voi olla korkeintaan 60 euroa kuussa. Selvästi pääministeri Sipilän hallitus ymmärsi itsekkin, kuinka ankaria heikennykset ovat. Nämä "loivennukset" ovat kuitenkin vain pieni laastari suurelle leikkaukselle. Ne kohdistuvat vain tällä hetkellä asumistukea saaviin. Uudet asumistukipäätökset tehdään ilman loivennuksia. Hallitus asettaa tällä tavoin eläkeläiset keskenään eriarvoiseen ase-

Väläkysymys VK 2/2015 vp

maan. Lisäksi 60 euron suojaosa on voimassa vain niin kauan kuin eläkeläisen asumistilanne ei muutu. Maan hallitus pakottaa heikkokuntoisen eläkeläisen jäämään yksin kotiinsa, koska hänellä ei ole varaa muuttaa palvelutaloon asumistuen leikkautuessa, ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevan nuoren jäämään sille paikkakunnalle, jossa hän nyt asuu, vaikka elämä voisi olla parempaa toisella paikkakunnalla.

Hallitus on puhunut omaishoidon puolesta. Kuitenkin eläkeläisten asumistuen lakkauttaminen on suora heikennys myös omaishoidon edellytyksiin. Eläkeläisen asumistuki on yksilökohtainen, eli omaishoidettava on voinut saada asumistukea muiden samassa kotitaloudessa asuvien tuloista riippumatta. Tämä on helpottanut esimerkiksi iäkkäiden vanhempien tai täysi-ikäisen vammaisen lapsen hoitamista kotona. Nyt asumistuki voi leikkautua kokonaan pois, mikä saattaa merkittävästi heikentää taloudellista mahdollisuutta hoitaa omaista kotona.

Asumistukileikkauksen lisäksi hallituksen toimet vaikeuttavat niiden eläkeläisten elämää, joiden terveydentila on huono. Terveysongelmat kasautuvat iän myötä ja toisaalta pienituloisilla on yleisesti muita enemmän terveysongelmia. Eläkeläisten sekä terveyspalvelujen käyttö että lääkekustannukset ovat suuria. Omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen voi niellä merkittävän osan eläkeläisten tuloista.

Hallitus heikentää eläkeläisten mahdollisuutta pitää huolta terveydestään ja hoitaa sairauksia. Hallitus esittää lääkekorvauksiin 50 miljoonan euron leikkausta ja omavastuiden korottamista. Matkakorvauksista leikataan 25 miljoonaa. Nämä molemmat leikkaukset osuvat paljon terveyspalveluja käyttäviin. Korkeammat omavastuut kurittavat erityisesti pienituloisia. Yhdenkään eläkeläisen ei tule joutua valitsemaan, onko varaa ostaa ruokaa vai lääkkeitä.

Leikkausten lisäksi pääministeri Sipilän hallitus korottaa sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuja yhteensä 150 miljoonalla eurolla. Hallitus aikoo korottaa muun muassa pitkäaikaisen laitoshoidon, palveluasumisen ja kotiin annettavien palvelujen maksuja. Asiakasmaksujen korotukset kohdistuvat paljon palveluja käyttäviin — eli korostuneesti juuri eläkeläisiin. Eläkeläisten tuloja vähennetään, mutta menoja lisätään.

Hallitus heikentää muutenkin ikääntyneiden terveydenhuoltoa. Vanhuspalvelujen henkilöstömitoituksia aiotaan muuttaa. Jos hallituksen kaavailut toteutuvat, tulevaisuudessa vanhuksia hoidetaan vähemmällä henkilöstöllä ja matalammalla koulutuksella: hallitus aikoo sekä lieventää henkilöstömitoitusta että alkaa laskea opiskelijat ja epäpätevät hoitoalan työntekijät väljemmin mukaan mitoitukseen.

Kattavilla julkisilla peruspalveluilla on suuri merkitys eläkeläisten arjessa. Kun hallituksen muihin heikennyksiin lisätään vielä se, että kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotukset jäädytetään, ikääntyneiden saamat palvelut tulevat väistämättä heikentymään.

Hallitus lupaili ohjelmassaan, että se keventää pienituloisten verotusta. Esitetty kunnallisveron perusvähennyksen korotus on kuitenkin minimaalinen ja sen käytännön vaikutukset jäävät hyvin vähäisiksi. Tätäkään kautta ei ole saatavissa helpotusta pienituloisten eläkkeensaajien tilanteeseen.

Välikysymys VK 2/2015 vp

Sipilän hallitus käyttää takuueläkkeen korotukseen 30 miljoonaa euroa. Kelan johtava tutkija Pertti Honkanen on kuitenkin arvioinut, että hallituksen indeksileikkausten seurauksena eläkkeet tulevat tosiasiasa vähenemään useita prosentteja vuoteen 2019 mennessä. Hallitus on esittänyt Yle-veroon kevennystä kaikkein pienituloisimmille, mutta tämän päätöksen merkitys on vain muutama euro kuukaudessa.

Pääministeri Sipilän hallitus tekee päätöksiä ilman kunnollisia arvioiteja niiden vaikutuksista ihmisten elämään. Kuka pystyy sanomaan, mitä vaikutuksia näillä kaikilla päätöksillä yhteensä eläkkeensaajiin? Hallitus leikkaa ja kiristää eläkeläisten tilannetta ilman todellista tietoa siitä, mitä lopputuloksia päätöksillä on ja kuinka vahvasti päätösten vaikutukset kasautuvat samoille ihmisille. Tämä on vaarallista leikkiä tavallisten ihmisten elämällä ja toimeentulolla. On välttämätöntä, että hallitus arvioi uudelleen ja kohtuullistaa säästöpäätöstensä vaikutukset pienituloisiin ja köyhyysriskissä eläviin.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Miten hallitus aikoo varmistaa, etteivät leikkausten yhteisvaikutukset muodostu kohtuuttomiksi eläkeläisille,

miten hallitus aikoo huolehtia pienituloisista eläkeläisistä tulevaisuudessa,

muuttaako hallitus epäoikeudenmukaisia päätöksiään koskien eläkeläisten toimeentuloa ja

aikooko hallitus pidättyä heikentämästä ikäihmisten palveluille tärkeitä hoitajamitoitusta?

Välikysymys VK 2/2015 vp

Helsingissä 16.10.2015

Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Ville Niinistö vihr
Heli Järvinen vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Olli-Poika Parviainen vihr
Touko Aalto vihr
Jani Toivola vihr
Johanna Karimäki vihr
Jyrki Kasvi vihr
Krista Mikkonen vihr
Satu Hassi vihr
Antti Lindtman sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Riitta Myller sd
Anneli Kiljunen sd
Maria Guzenina sd
Lauri Ihalainen sd
Jukka Gustafsson sd
Joonas Räsänen sd
Maarit Feldt-Ranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Viitanen sd
Harry Wallin sd
Jutta Urpilainen sd
Eero Heinäluoma sd
Kristiina Salonen sd
Tarja Filatov sd
Katja Taimela sd
Ilkka Kantola sd
Krista Kiuru sd
Antti Rinne sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Suna Kymäläinen sd
Satu Taavitsainen sd
Sanna Marin sd
Aino-Kaisa Pekonen vas
Kari Uotila vas
Katja Hänninen vas
Hanna Sarkkinen vas
Paavo Arhinmäki vas
Jari Myllykoski vas
Annika Lapintie vas
Matti Semi vas

Välikysymys VK 2/2015 vp

Antero Laukkanen kd
Sari Tanus kd
Sari Essayah kd
Päivi Räsänen kd
Peter Östman kd